

Dubtes de lèxic

JOSEP RUAIX I VINYET

En aquest article presentem, per ordre alfabètic, una sèrie de qüestions més o menys dubtoses referents al lèxic. Primerament posem, entre claudàtors, l'enunciat. Tot seguit copiem un exemple on apareix el terme o expressió que genera dubte (exemple en què, si cal, hem corregit algun defecte diguem-ne collateral, per tal de no complicar les coses); com que tots els exemples són reals, donem, entre parèntesis, una breu indicació de la procedència de cadascun. Després oferim una explicació. Finalment, si cal, transcrivim l'exemple amb modificacions. Al capdavant del treball hi ha la «Clau bibliogràfica».

- 1) [a dir ver] «A l'agost de 1313, Lull escriu a Messina el primer d'una col·lecció de 27 opuscles. A dir ver, el contingut d'aquests escrits breus no reflecteix els projectes que havia formulat abans com a motiu de la seva visita» (d'un original, d'autor mallorquí que vol que se li respectin les seves peculiaritats). Encara que la loc. *a dir ver* no sigui admesa pel DIEC2, sí que és enregistrada pel DCVB (s.v. *ver*). Per tant, la respectarem.
- 2) [àcora adj. fem.] «El freu agafa 42 metres de profunditat i és molt voltejable, perquè les dues costes són àcores i rectes» (J. Pla, *Les illes*, OC 15, p. 145, parlant de Cabrera). L'adjectiu subratllat no es troba en els diccionaris catalans, castellans ni italians; en canvi, en els diccionaris francesos trobem *accore* adj. femení; segons el *Petit Larousse* (París 1964), es diu d'una costa que es capbussa verticalment dins un mar súbitament fondo, i ve del neerlandès *schore* 'escarpat'. Per tant, hauria valgut més dir: *El freu ... perquè les dues costes són escarpades i rectes*.
- 3) [aixecar-se] «El que fàcilment es pot fer sense guia, i sense haver d'aixecar-se a les cinc, és pujar als estanys Roi i pujar, des d'allà, a la Punta Senyalada» (C. Wittlin, dins J. Verdaguier, *Del Canigó a l'Aneto*, introd., p. 134). Seria més genuí fer servir, en aquest context, el v. *llevar-se*: *El que fàcilment es pot fer sense guia, i sense haver de llevar-se a les cinc ...*
- 4) [amillament] «Segons l'amillament de 1851, els conreus estaven totalment dominats per la vinya amb un 74'6% sobre un 22'9% dels cereals» (AA. VV., *Calders. Un municipi entre el Pla de Bages i el Moianès*, p. 143). El DCC admet el castellanisme *amillament*, però el DIEC2 no. Per tant, val més dir: *Segons el padró de finques de 1851 ...*
- 5) [antologuista] «L'objectiu de l'antologuista és que el recull serveixi per ...» (J. Requesens [ed.], *Jacint Verdaguier, poeta i prevere*, p. 74 i pàssim). Segons el GDLC, el qui fa antologies és un *antòleg -oga* o un *antologista*, i és que aquest darrer mot es relaciona amb *antologia* (en canvi, sí que s'admet *prologuista*, que es relaciona amb *pròleg* i *prologar*). Per tant, sembla que és millor dir: *L'objectiu de l'antòleg* (o *l'antologista*) *és que el recull serveixi per ...*
- 6) [apujada] «Li sembla bé l'apujada dels impostos per als qui cobren més?» (*Regió 7*, 21-5-2010, p. 54). Malgrat que cal distingir entre els verbs *pujar/apujar* i *baixar/abaixar* (cf. NDA, s.v. *pujar* i *baixar*), els substantius postverbals corresponents es neutralitzen en *pujada* i *baixada*. Per tant, calia dir: *Li sembla bé la pujada dels impostos per als qui cobren més?*
- 7) [ballar-ne més que no en toquen] «¿Vols dir que no en balles més que no en toquen?» (E. Teixidor, *Pa negre*, p. 322). Expressió usual, almenys a la Plana de Vic, que els diccionaris recullen d'una altra manera. Sembla que l'hem de donar per bona.
- 8) [bancill, bancí] «A mitjan agost, quan acabava l'època de la sega, s'iniciava la batuda. Un cop segat el blat, es lligaven les garbes amb els bancills i es deixaven assecar durant uns quants dies; els bancins eren manats de palla, tiges seques amb les espigues encara per desgranar» (d'un original, abans de ser corregit; l'acció transcorre a la Plana de Vic). Formes, mal grafiades, que reflecteixen variants dialectals de *vencill*. Calia dir: *A mitjan agost ... es lligaven les garbes amb **vencills** (o, popularment, **vencins**) i es deixaven assecar durant uns quants dies; els **vencills** eren manats de palla ...*
- 9) [blincadís -issa] «Tots els altres puntals de cultura, voluptat, art, glòria són puntals blincadissos, o puntals corcats» (C. Cardó, *Un clàssic del pensament*, p. 171). La forma *blincadís -issa* és una variant dialectal de *vincladís -issa*. Per tant, calia dir: *Tots els altres puntals de cultura, voluptat, art, glòria són puntals **vincladissos** o puntals corcats*.
- 10) [botellón] «Còctel de jove, policia i curiosos en el "botellón" de la rambla del Raval» (*Avui*, 18-3-2006, p. 1) / «El "botellón", un nou fenomen?» (ib., p. 3) / «Combinat de "botellón", policia i curiosos a la rambla del Raval» (ib., p. 27) / «La moda del "botellón" mediàtic» (ib., p. 28). El neologisme castellà *botellón* pot traduir-se per *ampollada*, *botellot*, *ampollot*, (*la*) *gran bufà*.
- 11) [carpa] «Passejo un moment pel claustre de la catedral. Després, per la plaça Nova, on han muntat un gran envelat per a no sé quina destinació. Són tan animals que són capaços de dir-ne una carpa» (Albert Jané, *Els dies i els llocs*, p. 65). Exemple que ja porta l'explicació (cf. NDA, s.v. *carpa*).

- 12) [cèlibe] «I què en saben, els cèlibes, del matrimoni?» (Avui, 31-7-2005, p. 21) / «L'estat de vida: cèlibe» (A. Puig i Tàrrach, *Jesús. Un perfil biogràfic*, p. 201 i pàs-sim). El llatínisme *cèlibe*, paral·lel a les formes castel·lana i italiana, s'hauria d'admetre, al costat de la forma normativa, potser calcada del francès, *celibatari*. De fet, ja és admesa pel GDLC. Vegeu, per a més detalls, NDA, s.v. *cèlibe*.
- 13) [coïssor] «Si el mar m'omplia / de sal llàgrimes dolces, / la nit vessava / de llum per a guarir-me / de la coïssor de l'ànima» (M. Altarriba, *Llum de posta*, p. 25). El mot subratllat, escrit així, és oficialment correcte; però, dins aquest vers (que constitueix una *tanka*, estrofa d'origen japonès), té l'inconvenient d'escriure's d'una forma que no es correspon amb la pronúncia. En efecte, escrit així, *coïssor*, s'ha de llegir en tres síl·labes (co-ís-sor), mentre que la mètrica obliga a llegir-ho (i, realment, aquesta forma de llegir-ho és la genuïna, que no cal pas canviar) en dues (cois-sor). Seguint Coromines (cf. DECLC, s.v. *coure*), valdria més escriure-ho *cuiçor*. Almenys en un context com el de l'exemple, sembla que, efectivament, s'hauria d'escriure *cuiçor* (i, si semblés oportú, advertir en una nota per què es fa així).
- 14) [com aigua de maig] «I als quarters generals dels republicans el sondeig de la Moncloa l'han rebut com aigua de maig, mai millor dit» (Avui, 15-5-2007, p. 3). Segons el DCVB (s.v. *aigua*), ha de ser *com l'aigua de maig*. Per tant, valdria més escriure: *I als quarters generals dels republicans el sondeig de la Moncloa l'han rebut com l'aigua de maig, mai millor dit*.
- 15) [decebiment] «Vint anys després, però, el fet que ell mateix [Llull] partís tot sol cap al Nord d'Àfrica, és presentat com a reacció al decebiment reiterat de les seves gestions» (d'un original, d'autor mallorquí que vol que se li respectin les seves peculiaritats). Encara que el DIEC2 no entra *decebiment*, sí que l'enregistra el DCVB, com a arcaisme, usat per Llull. En aquest context, doncs, sembla que cal respectar l'ús d'aquest mot.
- 16) [desentranyar] «Per desentranyar el misteri dels accidents, per buscar un cap per lligar que ens porti a una pista» (J. Navarro, *La Germandat del Sant Sudari*, p. 138). Ús que sembla que cal admetre (cf. NDA, s.v. *desentranyar*). De fet, ja és admès pel GDLC.
- 17) [donar una conferència] «Carles Riba va fer oblidar les pintures i va omplir l'aire de clares sonoritats. Carles Riba va donar una conferència excellent ...» (Sagarra, OC 10, ed. Garolera, p. 80). Sembla que és més genuïna l'expressió *fer una conferència*. Per tant, valdria més haver dit: *Carles Riba va fer oblidar ... Carles Riba va fer una conferència excellent ...*
- 18) [embolcallant adj.] «Una versió psicològica transpersonal dirà que aquesta proximitat embolcallant del diví arriba a la consciència humana» (J.M. Mardones, *Retorn al sagrat i cristianisme*, p. 91 i pàs-sim). En els diccionaris no s'enregistra l'adj. *embolcallant* ni tam-
- poc *embolcallador -a*, però, per analogia amb *embolicador -a*, etc., sembla que ha de ser *embolcallador -a*; de fet, els derivats en *-ant* vénen del llatí, i el v. *embolcallar* no és pas llatí. Per tant, caldria dir: *Una versió psicològica transpersonal dirà que aquesta proximitat embolcalladora del diví arriba a la consciència humana*. Vegem, en canvi, aquest altre exemple: «Però, més enllà de les respostes, caldrà reconèixer que alguna cosa li ha passat *objectivament* al catolicisme entre nosaltres: ja no constitueix una presència estructurant» (ib., p. 127). Aquí sí que l'adjectiu subratllat és correcte, perquè és format sobre el v. *estructurar*, de matriu llatina; de fet, és admès pel GDLC, que també enregistra el subst. *estructurador -a*.
- 19) [encostipar-se] «Tenir por d'encostipar-se» (Avui, 1-2-2002, p. 61). El v. *encostipar-se* és una variant col·loquial, no admesa pel DIEC2, de *constipar-se*. En un estil culte caldria dir: *Tenir por de constipar-se*.
- 20) [enganxina] «Òmnium llança una nova campanya a favor del CAT a les matrícules. Distribuirà 400.000 enganxines amb l'AVUI i el grup Flaix. [...] Alguns conductors han estat multats per dur l'adhesiu» (Avui, 4-10-2003, p. 25). El mot *enganxina*, calcad del cast. *pegatina*, de moment no és admès. Per tant, diríem: *Òmnium ... Distribuirà 400.000 adhesius amb l'AVUI i el grup Flaix. [...] Alguns conductors han estat multats per dur el pegat* (noteu que, al final de la frase, hem escrit *el pegat* en lloc de *l'adhesiu*, per tal d'evitar una repetició).
- 21) [esnòbic -a] «Molts dels manlleus són fruit de la moda o tenen un caràcter esnòbic» (X. Rull, *Els estrangerismes del català*, p. 78 i pàs-sim). Neologisme que no sembla necessari; els diccionaris només recullen *esnob*, tant en el seu valor de substantiu com d'adjectiu. Per tant, valdria més dir: *Molts manlleus són fruit de la moda o tenen un caràcter esnob*.
- 22) [espadanya] «L'església és una bona baluerna romànica, de belles proporcions. L'espadanya és notabilíssima, amb cinc campanes» (Albert Jané, *Els dies i els llocs*, p. 142). El castellanisme *espadanya* (per *campanaret*, o *campanar de cadireta*, o *campanar de paret*) no és admès pel DIEC2 però sembla que s'admetrà, tard o d'hora, perquè resulta útil. Sí que és admès com a nom de planta.
- 23) [estar donat i beneït] «La reforma sanitària ja està donada i beneïda» (Regió 7, 21-12-2002, p. 1). La locució tradicional és *estar dat i beneït* (cf. DIEC2, s.v. *dar*). Per tant, calia dir: *La reforma sanitària ja està dada i beneïda*.
- 24) [estar pel mig] «A la zona, en aquella època, hi vivia un grup de *posseïros* de més de cinc-cents persones i la comunitat indígena dels tapirapè. Per a completar el paisatge també hi havia gent de la prelatura. L'església sempre estava pel mig» (F. Escribano, *Descalç sobre la terra vermella*, p. 92). Sembla que això de *estar pel*

- mig* és poc genuí i que valdria més emprar la construcció *ser-hi per entremig*. Per tant, nosaltres diríem: *A la zona ... L'Església sempre hi era per entremig*.
- 25) [estela] «L'estela de ton vaixell / a la terra has dat per faixa, / lligant amb tres nusos d'or / Europa, Amèrica i Àssia [sic]» (Verdaguer, *Idil·lis i cants místics*, ed. Garolera, p. 201). Ús verdaguerià que abona l'admissió del mot *estela* com a sinònim de *deixant* (cf. NDA, s.v. *estela*).
- 26) [estiramenta] «A Catalunya, però, sobretot en el massís del Cap de Creus, el paisatge és més polifònic, té una *estiramenta*, una rusticitat i una dentadura que fan tremolar a estones» (Sagarra, OC 10, ed. Garolera, p. 239). Encara que els derivats en *-enta* són col·loquialismes no admesos per la normativa (cf. CC/3, p. 41), hi ha casos, com aquest, en què esdevenen útils i difícilment substituïbles.
- 27) [estrellar-se] «però si només la considerem com un obstacle contra el qual *s'estrella* un vaixell ...» (J. Solà, *Plantem cara*, p. 200). El v. *estrellar-se* s'ha popularitzat bastant, però no deixa de ser un castellanisme no acceptat per la normativa. Per tant, calia dir: *però si només la considerem com un obstacle contra el qual s'estavella un vaixell ...*
- 28) [euguetí -ina] «... bestiar asiní, mular, boví, llaner, *euguetí* ...» (d'un original, abans de ser corregit). L'adj. *euguetí -ina* és una variant col·loquial (documentada en una revista de Moià de l'any 1918) de *eguí -ina*. Per tant, val més dir: ... *bestiar asiní, mular, boví, llaner, eguí* ...
- 29) [farragós -osa] «Una de les més *farragoses* era la classe de Preceptiva Literària, que a vegades encotillava massa la nostra ànsia d'expressar-nos tan lliurement com la naturalitat de la mateixa parla» (d'una novel·la, abans de ser corregida). L'adj. *farragós -osa* és admès per alguns (cf. NDA, s.v. *farragós -osa*), però sens dubte és millor, en aquest context, l'adj. *feixuc -ga*. Per tant, val més que posem: *Una de les més feixugues era la classe de ...*
- 30) [fer la vista grossa] «Al Marroc o a Algèria ens trobem contínuament subornant els militars o els gendarmes perquè *facin la vista grossa*, la qual cosa incrementa enormement les nostres despeses de viatge», ens comenta el burkinès Koudou» (*Avui*, 20-3-2006, p. 26). Encara que la loc. *fer la vista grossa* és admesa per algun diccionari, és certament més genuïna la loc. *fer els ulls grossos*. Per tant, valdria més dir: «Al Marroc ... els gendarmes perquè *facin els ulls grossos*, la qual cosa incrementa enormement les nostres despeses de viatge», ens comenta el burkinès Koudou.
- 31) [fer un raro] «No sé quants d'anys devia tenir, però em recordo arrapat a la reixa de ca l'avi a Terrassa. Hi *feia un raro* a ràbia seca, sense llàgrimes» (*Avui*, 13-9-2007, p. 24). L'expressió *fer un raro* és bastant usada i té una expressivitat difícil d'aconseguir amb la forma correcta, que és *fer unes ploralles*.
- 32) [fer-se a la idea] «Les estades als hospitals sempre són llargues. Un *es fa a la idea* que ja està a punt de marxar
- i resulta que sempre queda alguna prova per fer» (d'un original, abans de ser corregit). Sembla que no s'ha de dir *fer-se a la idea* sinó *fer-se la idea*, sinònim de *imaginar-se, avesar-se, acceptar*, etc. La pronominalització confirma aquesta suposició, perquè diríem «Em faig la idea de... > Me la faig», però no «Em faig a la idea de... > M'hi faig». Per tant, l'exemple hauria de ser: *Les estades ... Un es fa la idea que ja està a punt de marxar ...*
- 33) [ganzell] «EL CASAMENT.— L'un i l'altra, situats al *ganzell* de l'església, obsequiaven personalment amb clavells vermells els assistents, categoria aquesta integrada no sols pels convidats, sinó també pels curiosos locals moguts per aquella pruija xafardera pròpia de l'ocasió ...» (*Avui*, 26-5-2004, p. 19). Dialectalisme per *cancell*. Per tant, tractant-se d'un escrit en un diari d'àmbit general, valdria més dir: *EL CASAMENT.— L'un i l'altra, situats al cancell de l'església ...*
- 34) [i passa que t'he vist] «No li'n facis cas, no te l'escoltis, deixa'l dir, tu fes la teva *i passa que t'he vist*» / «Guaita, ho tapes amb una petita capa de pintura *i passa que t'he vist*» / «M'han demanat un article de dues pàgines. Sí, home! Els farà una petita nota de mig full *i passa que t'he vist*» / «Ell en volia vuit i jo li n'he ofert sis. Que no hi està d'acord? Doncs al seu lloc un altre *i passa que t'he vist*» / «No hi perdís el temps. Tampoc no t'ho agrairan. Ho neteges una mica per damunt, que no es vegi brut, *i passa que t'he vist*» (exemples fornits per J.M. Fontcuberta, de Moià, bon coneixedor de la llengua). Frase feta, no enregistrada en els diccionaris, que equival al cast. *si te he visto no me acuerdo*, o bé *no t'hi amoïnis gaire*, o bé *no hi perdís el temps*, o bé *no hi pensis més*, o bé *tal dia farà un any*. Sembla ben genuïna i, per tant, s'hauria de recollir en els repertoris lexicogràfics.
- 35) [i quart] «A dos quarts de set jo era a Arties, després de caminar dotze hores *i quart*» (C. Wittlin, dins J. Verdaguer, *Del Canigó a l'Aneto*, introd., p. 135). Seria més genuí dir *i un quart*: *A dos quarts de set jo era a Arties, després de caminar dotze hores i un quart*.
- 36) [ilerdenc -a] «Joan Santamaria, escriptor *ilerdenc*» (d'un original, abans de ser corregit). El radical *ilerd-* és de tipus culte, mentre que el sufix *-enc* és de tipus popular; per tant, no és bo barrejar-los. Caldria substituir aquest gentilici híbrid (*ilerdenc -a*) pel gentilici popular (*lleidatà -ana*) o pel gentilici culte (*ilerdense*). De fet, existeix un «Institut d'Estudis Ilerdencs», que la GEC, basant-se en aquest criteri filològic, transforma en *Institut d'Estudis Ilerdenses*. Sigui com sigui, l'exemple hauria de dir: *Joan Santamaria, escriptor lleidatà* (o *ilerdense*).
- 37) [inalàmbric -a] «el telèfon mòbil o *l'inalàmbric*» (J. Solà, *Plantem cara*, p. 193). L'adj. o subst. *inalàmbric* és, certament, un castellanisme còmode i molt usat; però, de moment, no s'ha acceptat normativament. Per tant, calia dir: *el telèfon mòbil o el (telèfon) sense fils*.

- 38) [incompletitud] «Com el principi d'indeterminació, el teorema d'incompletitud de Gödel pot representar una limitació fonamental en la nostra capacitat de comprendre i predir l'univers» (S. Hawking, *Brevíssima història del temps*, p. 135). Sembla que seria millor dir *incompletesa*, neologisme que creiem que cal admetre, com també cal admetre *completesa*. Així, doncs, l'exemple seria: *Com el principi d'indeterminació, el teorema d'incompletesa de Gödel ...*
- 39) [junior] «El catedràtic P. Tió continuà impartint classe privadament, especialment als juniors escolapis. [...] el P. Ignasi Florenza com a mestre de juniors i professor de teologia. [...] Els juniors foren dispersats per les diverses comunitats de la província» (d'un original sobre història de l'Escola Pia). Encara que aquest terme (mot agut) no és enregistrat pels diccionaris (el DIEC2 entra *júnior* i amb altres significats, forma procedent de l'anglès), sembla que s'ha de respectar en el context de l'exemple, ja que és una adaptació del llatí *iuniorum, iuniores*.
- 40) [jurisdització] «Aquest pas, molt necessari, va comportar la jurisdització de la noció d'*Església*» (J. Gil i Ribas, *Un món que comença de nou*, p. 279). El neologisme subratllat sembla que és mal format; creiem que hauria de ser *juridicització* (derivat de *jurídic*). Per tant, probablement calia dir: *Aquest pas, molt necessari, va compartir la juridicització de la noció d'Església*.
- 41) [llagrimal] «Et veig el llagrimal fet un espill / quan la llum illumina el teu esguard, / ulls que vessen perles d'encant, / semblant teu amb les llàgrimes més pures, / semblant teu amb les llàgrimes plorant» (P. Vives i Sarri, *Veü postrema*, p. 50). El subst. *llagrimal*, sinònim de *llagrimer*, *llagrimal* i *lacrimal* (part de l'ull), no és enregistrat pel DIEC2 però és admès per Moll i per Coromines, a part de ser molt usat. Sembla, doncs, que caldria incorporar-lo, com a variant col·loquial, als diccionaris normatius.
- 42) [llum verda / llum verd] «Llum verda al viatge del multimilionari dels EUA a l'estació espacial» (*Avui*, 25-4-2001, p. 28) / «Aquest any l'ajuntament ha donat llum verd per a construir 315 pisos més a Manresa» (*Regió 7*, 24-4-2001). El GDLC enregistra *donar* (o *tenir*) *llum verd*, expressió metafòrica que, pel seu origen (referència als llums, en masculí, del semàfor), sembla més escaient que *donar* (o *tenir*) *llum verda*. Per tant, esmenaríem el primer exemple dient: ***Llum verd** al viatge del multimilionari dels EUA a l'estació espacial*.
- 43) [major] «Acontentem-nos d'assenyalar, sense majors precisions, que ...» (d'un original, abans de ser corregit). Aquest ús de l'adj. *major* ens sembla poc genuí i el canviaríem per *més*: *Acontentem-nos d'assenyalar, sense **més** precisions, que ...*
- 44) [manda pia] «De Viena, Lull viatjà a Mallorca. Allà, el 27 d'abril de 1313, davant el notari Jaume Avinyó estén el seu testament. A part dels llegats als fills i les mandes pies, dedicà una considerable suma per a fer còpies de les seves obres a distribuir en tres dipòsits: la cartoixa de Vauvert a París; misser Parceval Spinola, a Gènova; el monestir de la Real, a Mallorca» (d'un original, d'autor mallorquí que vol que se li respectin les seves peculiaritats). Encara que la locució nominal *manda pia* (ni el seu primer element, *manda*) no és admesa pel DIEC2, sí que és enregistrada pel DCVB (s.v. *manda*). Per tant, la respectarem.
- 45) [militar] «És clar: en un país amb tanta història com Anglaterra, i que té vocació de la memòria històrica, si n'hi ha, de gent a recordar: militars, mariners, polítics, estadistes, funcionaris, pintors, escriptors, científics, actors...» (Albert Jané, *Els dies i els llocs*, p. 92). La variant vulgar *militar* (per *militar*) és usada aquí irònicament.
- 46) [moltes felicitats] «I un dia vam donar una versió ben escaient (*Per molts anys, per molts anys*) al *Happy birthday*, fins que, ai, a poc a poc, l'anem substituint per un Moltes felicitats que no s'havia dit mai abans» (Joan Solà, *Avui*, 7-7-2005). Aquesta afirmació del lingüista Solà corrobora el que es diu en el NDA, s.v. *moltes felicitats!*
- 47) [morbo] «qui vulgui més morbo» (J. Solà, *Plantem cara*, p. 279). Encara que *morbo* existeix com a mot antic, actualment és considerat un castellanisme inacceptable. Per tant, calia dir: *qui vulgui més **morbositat***.
- 48) [nodoló] «Per a iniciar la batuda els carros anaven al camp a buscar garbes i les portaven a l'era per fer nodolons. Els nodolons eren una mena de pallers fets de garbes» (d'un original, abans de ser corregit; l'acció transcorre a la Plana de Vic). La forma *nodoló* és una variant vulgar o dialectal de *modoló*. Hauria de dir: *Per a iniciar la batuda els carros anaven al camp a buscar garbes i les portaven a l'era per fer **modolons** (o, **com diuen alguns, nodolons**). Els **modolons** eren una mena de pallers fets de garbes*.
- 49) [pareu] «Tots van vestits a l'europea, res de pareus» (Sagarra, OC 11, ed. Garolera, p. 102 i pàssim) / «El pareu, que en tahicià vol dir "vestit", i era l'únic vestit d'aquests pobres, i amb el qual encara són representats els tahicians en el cinema, es pot dir que només s'usa en els districtes per a dormir, i a Papeete només el porten els americans per a passejar-se per la cambra de l'hotel a les hores més càlides del dia» (ib., p. 115). Tenint en compte aquest precedent literari, es podria adoptar la forma *pareu* per a denominar la peça platgera que en castellà anomenen *pareo*.
- 50) [per tots els costats] «És la figura actualment més viva del pensament cristià del seu segle, un geni religiós que, com veurem, desborda per tots els costats els seus condicionaments jansenistes» (AA. VV., *Història del pensament cristià*, p. 654). La locució genuïna és sense article (cf. DIEC2, que, s.v. *costat*, duu l'exemple: *La ciutat estava assetjada per tots costats*). Per tant,

- escriuríem: *És la figura ... desborda per tots costats els seus condicionaments jansenistes.*
- 51) [performança] «Finida la performança, el grup dels quatre del petroli es mogué per tal d'afinar els *whereabouts* de la Phillis Johnson i no deixar que, com abans, se'ls esquitllés per alguna de les portes excusades» (de l'original d'una novel·la, abans de ser corregit). El terme *performança* encara no és enregistrat pels diccionaris. Hom pot optar pel terme anglès, *performance*, o per la seva traducció catalana, *actuació*: **Finida la performance** (o **Finida l'actuació**), *el grup dels quatre del petroli ...*
- 52) [raspall de dents] «... tothom diu “un raspall de dents”. I així, amb la meua decisió adquisitiva, he tingut l'ocasió i el goig de fer servir mitja dotzena de vegades, pel cap baix, la nostra designació genuïna, castissa i tradicional: un raspallet de les dents» (Albert Jané, dins *Miscel·lània a Joaquim Arenas i Sampera*, p. 63). Exemple que ja conté l'explicació corresponent, deguda al conegut lingüista Albert Jané.
- 53) [reapertura] «... els mítings celebrats a Barcelona, Vic i Manresa contra la reapertura de les escoles laïques ...» (d'un original, abans de ser corregit). El DIEC2 admet *apertura* però prefereix *obertura*; semblantment, es pot admetre *reapertura* però cal preferir *reobertura*. Per tant, val més dir: ... *els mítings celebrats a Barcelona, Vic i Manresa contra la reobertura de les escoles laïques ...*
- 54) [redireccionar] «L'Obra Social de la Caixa de Pensions, que fins aleshores col·laborava en la Festa de l'Arbre Fruiter a través de l'Homenatge a la Velleja, redireccionava el seu suport a la gent gran cap a un altre tipus d'activitat» (d'un original, abans de ser corregit). El neologisme *redireccionar* no sembla necessari, almenys en aquest context. Per tant, val més dir: *L'Obra Social de la Caixa de Pensions, que fins aleshores col·laborava en la Festa de l'Arbre Fruiter a través de l'Homenatge a la Velleja, reorientava el seu suport a la gent gran cap a un altre tipus d'activitat.*
- 55) [renegamenta] «la renegamenta dels qui aguantaven la corda» (J. Moncada, *Camí de sirga*, p. 100). Com hem vist, els derivats en *-enta* són de tipus col·loquial. En aquest cas, s'hauria pogut dir: **els renegaments dels qui aguantaven la corda.**
- 56) [si cap] «Si es remena una mica la documentació, la presència de tots aquests menestrals queda confirmada i, si cap, augmenta el ventall d'oficis que es troben referenciats» (AA. VV., *Calders. Un municipi entre el Pla de Bages i el Moianès*, p. 124). Segons el DCC, l'expressió cast. *si cabe* correspon a la catalana *si és possible*; ara bé, en aquest context sembla que hi queda més bé **fins i tot**. Per tant, hauria valgut més dir: *Si es remena una mica la documentació, la presència de tots aquests menestrals queda confirmada i, fins i tot, augmenta el ventall d'oficis que es troben referenciats.*
- 57) [silló, sillonet] «Assegut en un silló, sota el llum de peu, en un racó del menjador, intentà d'absorbir-se en el llibre» (R. Tasis, *Tres*, pp. 132-133 i pàssim) / «Al seu davant, instal·lada en el seu sillonet amb aquella majestatat natural de tots els seus moviments, Claudina Bertran li va tornar el somriure» (ib., p. 168) / «Repapats als únics sillonets de vímet que hi havia al menjador, el senyor i la senyora Manubens agafaven galetes de la safata i xarrupejaven els vasos de vi dolç que la tia Ció els havia posat a la taula» (E. Teixidor, *Pa negre*, p. 306) / «Va redreçar l'esquena en el silló i va reprendre el discurs amb un to més moderat, com si s'hagués adonat que la descripció podia ser una crítica» (ib., p. 311). Sembla que cal admetre aquests termes, segons s'argumenta en el NDA (s.v. *silló*).
- 58) [sonar a] «Parlar de llibertat com a dret i com a situació adquirida, per a les orelles d'una gent sotmesa a l'imperialisme romà, sonava a quelcom impossible» (*Serra d'Or*, oct. 2004). Segons el DCC (s.v. *sonar*), la construcció cast. *sonar a* s'ha de traduir per *semblar*. Així, doncs, caldria dir: *Parlar de llibertat com a dret i com a situació adquirida, per a les orelles d'una gent sotmesa a l'imperialisme romà, semblava quelcom impossible.*
- 59) [subjaure] «Tres són les maneres d'analitzar les evolucions que es produeixen: pel canvi en l'estructura lògica que subjau en el raonament adolescent, per l'increment en la quantitat i la qualitat del coneixement i per la capacitat de reflexionar sobre el propi pensament. / El model del subjecte que subjau als significants d'ajuda, assistència, mediació» (exemples aportats per una nostra alumna). Sembla que cal admetre el verb *subjaure*, perquè és un neologisme necessari; en efecte, les alternatives (perífrasis *que és subjacent* o *que hi ha subjacent*) són incòmodes.
- 60) [sunsònica] «Viatge de tornada sense novetat. En Xavier Amigó, que és un gran sonador de sunsònica, ens obsequia amb una mostra florida del seu repertori» (Albert Jané, *Els dies i els llocs*, p. 92). La variant vulgar *sunsònica* o *sonsònica* (per *sonsònia*, nom enregistrat pel DCVB, al seu torn sinònim de *harmònica*) és usada aquí irònicament.
- 61) [tea] «De cop i volta, una riuada de gent va entrar al passeig pels carrers laterals. La majoria portaven alguna cosa a la mà: potes de cadira, respatl·lers de banc, fustes, tees enceses...» (M. Fité, *El carrer dels petons*, p. 172). La forma *tea* és un dialectalisme per *teia*. Sembla, doncs, que, tenint en compte el context d'aquesta novel·la, hauria valgut més dir: *De cop i volta ... fustes, teies enceses...*
- 62) [telespectador -a] «El nom del personatge històric català favorit dels telespectadors es farà públic al final del programa d'avui» (*Avui*, 9-6-2005, p. 63). Sembla que s'hauria d'admetre aquesta forma, que creiem millor que *telespectador -a* (cf. NDA, s.v. *telespectador -a*).

